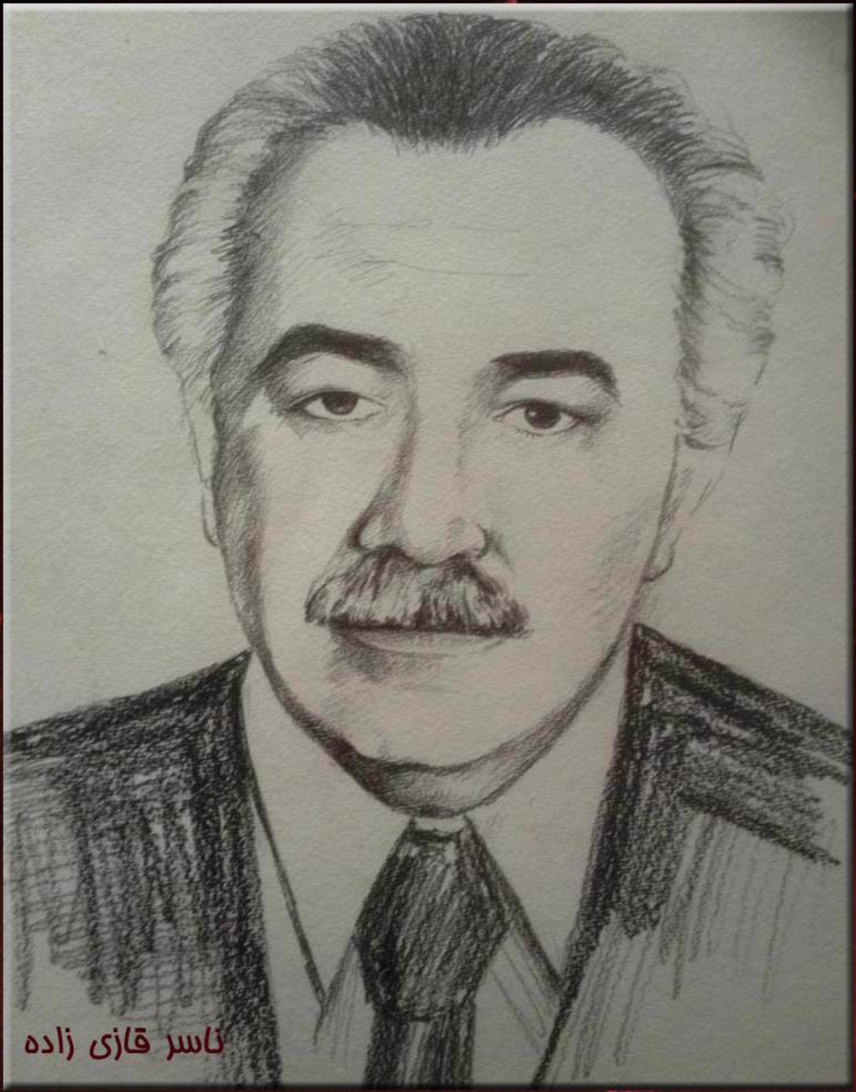

یادی ٣٨ی تێکۆشەری ناوداری کورد
عەزیز یۆسفی

کۆکردنەوە و ئامادەکردنی: ڕەحمان نەقشی

ناوەڕۆک

١- بەربوونی عەزیز یۆسفی ....ڕۆژنامەی کوردستان......... ٣
٢- بەیاننامەی بورۆی سیاسی حیزبی دێموکڕات بە بۆنەی کۆچی دوایی هاوڕێ عەزیزی یۆسفی.......... ڕۆژنامەی کوردستان......... ٤
٣- کۆچی دوایی کاک عەزیز... ڕۆژنامەی کوردستان........ ٧
٥- عەزیز یووسفی نموونەی رووناکبیرێکی شۆڕشگێر.. فەتاح کاویان ١١
٦- کاک عەزیز یوسفی .... جەلیل گادانی ١٥
٧- خەباتکاری گەورە، نەمر عەزیز یۆسفی لە دەلاقەی وتووێژێکی نێو بەندیخانەوە.................... برایم قەززاق ١٧
٨- عەزیز یوسفی قارەمانێک کە ناوی بۆ هەمیشە لە دڵی نیشتمانپەروەراندا دەمێنێتەوە.................حامید گەوهەری......... ٢٤
٩- لە ١٧ی جوزەردانی ساڵی ١٣٥٧ی هەتاوی، شاری مەهاباد بۆ جارێکی‌تر بوو بە بنکەی سەرهەڵدان............................ ٣٠
١٠- بۆ کاک عەزیز یوسفی [هۆنراوە] .... مەرزە جەوانمەرد........ ٣٢
١١- بۆ مەرگی خەباتکاری ناکام، عەزیزی یوسفی [هۆنراوە] .... مەلا غەفوور دەباغی ٣٤

سپاس و پێزانین بۆ بەڕێز کاک ناسر قازی زادە هونەرمەندی نیگارکێش ی بەتوانا و دەست و پەنجە ڕەنگین بۆ ئامادە کردنی وێنەی لاپەڕەی یەکەمی ئەم نامیلکەیە.

هەروەها سپاس بۆ کاک برایم قەزاق وەک هەمیشە کە بە ناردنی بابەت و نووسراوەکانی رابردوو بۆ دەوڵەمەند کردنی نامێلکەکان یارمەتی داوم. هەر تەمەن درێژ و سەرکەوتوو بن بۆ گەل و نیشتمان.

ڕەحمان نەقشی

بەربوونی عەزیز یۆسفی

تێکۆشانی حیزبی ئێمە پێکەوە لە گەڵ ئامێستی نێونەتەوایەتی و رێکخراوەکانی ئێرانی و وڵاتانی تر بە نەتیجە گەیشت، رێژیمی شا ناچار بوو پاشەکشەیەکی دیکە بکا. لە مانگی رابردوو دا ٩١ کەس لە زیندانیانی سیاسی ئازاد کران، کە عەزیز یۆسفی یەکێک لە وان بوو.

ئێمە دڵخوشی خۆمان لەو سەرکەوتنە دەردەبڕین و پیرۆزبایی لە گشت زیندنیە سیاسیە ئازاد کراوەکان و خاو خێزانیان دەکەین و هیوادارین کە کاروانی خەباتی گەلانی ئێران بەرنەدەن و هەتا دوا قۆناخ لە گەڵی بڕۆن.

بەڵام نابێ لە بیرمان بچێ کە زیندانەکان ئێران لە زیندانی ئاخنراون. ئێستاش بە هەزاران رۆڵە تێکۆشەر لە بەر خەباتیان لە رێگای ئازادی و بەختیاری گەلانی ئێران لە بەندیخانەکانی حەمە رەزا شا دا بەند کراون. غەنی بلوریان ئەوە نێزیکەی بیست ساڵە لە زیندان دایە.

تێ بکۆشین تا رێژیمی شا ناچار بکەین غەنی بلوریان و هەموو زیندانیانی سیاسی دیکە بەر بدا. لە بیرمان بێ زیندانیانی سیاسی لە رۆڵە هەرە بەشەرەفەکانی خەڵکی ئێران و تێکۆشان بۆ ئازادی ئەوان تێکۆشان بۆ دێموکراسی و رێدانان بۆ ئادەمیزاد، تێکۆشان بۆ لە قاو دانی رێژیمی شایە.

دووبار تایپ کردنەوە : رەحمان نەقشی

سەرچاوە : رۆژنامەی کوردستان ژمارە ٤٧

رێکەوتی - خاکەلێوەی ١٣٥٦ - ئاوریلی ١٩٧٧

بەیاننامەی بورۆی سیاسی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران بە بۆنەی کۆچی دوایی هاوڕێ عەزیزی یۆسفی

بورۆی سیاسی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان زۆر بە پەرۆشەوە خەبەری دڵتەزێنی کۆچی دوایی هاوڕێ عەزیز یۆسفی، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران بە هاوڕێیانی حیزبی، دۆستان و هاونیشتمانانی بەرێز رادەگەیێنێ.

هاوڕێ خۆشەویستامان عەزیز یۆسفی رۆژی سێ شەممە ١٦ی جۆزەردانی ١٣٥٧ (٦ی ژوئەنی ١٩٧٨) بە نەخۆشی دڵ لە تەمەنی پەنجا و دوو ساڵی دا لە تاران کۆچی کرد.

هاوڕێمان لە بەندیخانە تووشی نەخۆشی جۆر بە جۆر ببوو کە یەکێکیان نەخۆشی دڵ بوو. پاش بەربوونی لە زیندان زۆری هەوڵ دا بۆ موعالجە بۆ دەرەوە سەفەر بکا بەڵام رێژیمی شا حازر نەبوو رێگای بداتێ.

کاک عەزیز لە ساڵی ١٣٠٥ لە دایک بوو و سەرانسەری ژیانی پەنجاو دوو ساڵەی خۆی بۆ تەقەلا و تێکۆشان لە پێناو رزگاری زەحمەتکێشان، مافی دانانی چارە نووس بۆ گەلی کورد و دابین کردنی رێژیمێکی دێموکڕاتی لە ئێران تەرخان کرد.

کاک عەزیز لە سەرەتای گەنجیەتیەوە لە خەباتی گەلەکەماندا بەشدار بوو و یەکێک لەوانە بوو کە دەست بەجێ پاش تێکشکانی جووڵانەوەی دێموکڕاتی گەلانی ئێران لە ساڵی ١٣٢٥ و لە ناو چوونی کۆماری کوردستان لە مەهاباد، دەست بە خەباتی نهێنی دژی

ڕێژیمی شا کرد و لە گەڵ هێندی لە هاوڕێیانی هاوخەباتی، ڕێکخراوەکانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی لە مەهاباد زیندوو کردنەوە.

لەبەر ئەم تێکۆشانە هاوڕێ یۆسفی لە ساڵی ۱۹۲۷ گیرا و بە چوار ساڵ زیندانی مەحکووم کرا. کاک عەزیز لە بەندیخانەش خەباتی خۆی درێژە پێدا و بە تایبەتی خەریکی بەرز کردنەوەی پایە خوێندەواری خۆی بوو. کاتێک لە ساڵی ۱۳۳۱ لە زیندان ئازاد بوو. بە ئەندامی کۆمیتەی حیزبی لە مەهاباد هەڵبژێردرا. پاش کوودێتای شوومی ۲۸ی گەلاوێژ کاک عەزیز ماوەیەک کاری نهێنی دەکرد تاڵە ساڵی ۱۳۳٤ بوو بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان.

لە ساڵی ۱۳۳٤ کاک عەزیز دیسان گیرا و پاش ئەوەی دوو ساڵ لە زیندان مایەوە، بەربوو. بەڵام ماوەی ئازادی زۆر درێژ نەبوو، ڕێژیمی شا شەخسی هاوڕێ یۆسفی بە دوژمنێکی گۆلندەدەر و پڕ لە مەترسی دادەنا بۆیە دیسانەکە لە ساڵی ۱۳۳۷ گیرا و ئەم جارە بە تاوانی ئەندامەتی و مەسئوولیەت لە حیزبی دێموکڕاتی کوردستان دا، لە لایەن دادگای نیزامییەوە بە ئێعدام مەحکووم کرا.

ئیعتراز بەرینی بیرورای گشتی جیهانی ڕێژیمی وا ناچار بە پاشەکشە کرد و پاش ساڵێک حۆکمی ئێعدامی گۆری و کردی بە حەپسی ئەبەد، هاوڕێ یۆسفی نۆزدە ساڵی دیکەش لە زیندان مایەوە و تەنیا لە نەتیجەی خەباتی حیزبی ئێمە دا و بە یارمەتی ڕێکخراوەکانی نێو نەتەوایەتی بە تایبەتی ئامێستی، لە سەرەتای ساڵی ۱۳۵٦ دا لە زیندان ئازاد کرا. بەم جۆرە کاک عەزیز لە سەریەک، چواریەکی چەرخێک واتە نیوەی تەمەنی خۆی لە زیندان بە سەر برد.

هاوڕێ یۆسفی لە ماوەیە بیست و پێنج ساڵ زیندانی کێشان دا هەرگیز سەری بۆ ڕێژیمی شا دا نەنواند،. ئیمان و بروای هاوڕێمان بە هێزی لەبن نەهاتووی گەل و ئامانجەکانی، بۆ هەمووان نموونە بوو.

پاش بەربوونی لە زیندان هاوڕێ یۆسفی لە لایەن جیرەخوارانی ساواکەوە بەردەوام ئابلوقە درابوو. لە زۆر جێگاوە پێشنیاری کاریان بۆ کرد بەڵام ڕێژیم هەمێشە کۆسپی بۆ هێنایە پێش و تەنانەت نەیهێشت شرکەتە تایبەتیەکانیش کارێکی پێ بسپێرن.

خەڵکی کوردستان بە گشتی و خەڵکی مەهاباد بە تایبەتی لە ماوەی ئەو یەکساڵە دا کە کاک عەزیز ئازاد بوو وەک ڕۆڵەیەکی بەنرخ و خەباتکەر پێشوازیان لێکرد و ڕێزیان بۆ دانا.

پاش مردنی پتر لە دە هەزار کەس لە ئاشتنی مەیتەکەی دا بەشداریان کرد. بەم جۆرە خەڵکی کوردستان لە کانگای دڵەوە ڕێزیان دانا بۆ ڕۆڵەی لێوەشاوەی خۆیان، بۆ خەباتی دوور و درێژی، بۆ لەخۆ بووردنی لە ڕێگای گەل، بۆ حیزبەکەی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان.

بە کۆچی دوایی هاورێ یۆسفی، ئینسانێکی بەنرخ، خەباتکەرێکی شلگێر و کۆڵ نەدەر، هاورێیەکی ئازا و لە خۆبووردوومان لە دەست دا. ئێمە لە هەموو خەباتکەرانی ڕێگای ئازادی، لە هەموو ئەندامانی حیزب و خەڵکی کوردستان و کەس و کاری هاورێ یۆسفی

سەرەخۆشی دەکەین و بەڵێنی دەدەین کە خەباتی خۆمان تاگەیشتن بەو ئامانجانەی کە هاورێ یۆسفی ژیانی خۆی لە پێناوی دا بێ ئەم لاو ئەو لا قوربانی کرد درێژە پێ بدەین. ڕێگای هاورێ یۆسفی، ڕێگای حیزبی ئێمەیە و هاورێمان تا مردن بە ئامانجەکانی حیزب وەفادار ما.

حیزبی ئێمە و گەلی کورد بە تێکرایی هەمیشە بەرێزەوە بیری هاورێ یۆسفی دەکاو و ناوی هاورێ مان لە دڵی خەباتکەرانی ڕێگای

ئازادی گەلەکەمان دا بۆ هەمیشە زیندوو دەمێنێتەوە، و وەک مەشخەڵێکی ڕووناک لە ڕێگای پڕ لە تەنگ و چەڵەمە و تارێکی خەباتمان دا ڕێنوێنی مان دەکا'

سڵاو لە گیانی پاکی عەزیز یۆسفی ڕۆڵەی خەباتکەر و بەنرخی گەلی کورد!

بورۆی سیاسی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران

دووبار تایپ کردنەوە : ڕەحمان نەقشی

سەرچاوە: ڕۆژنامەی کوردستان ژمارە: ٥٢

ریکەوتی / ١٩ی جۆزەردانی ١٣٥٧ / ٩ی ژوئەنی ١٩٧٨

کۆچی دوایی کاک عەزیز

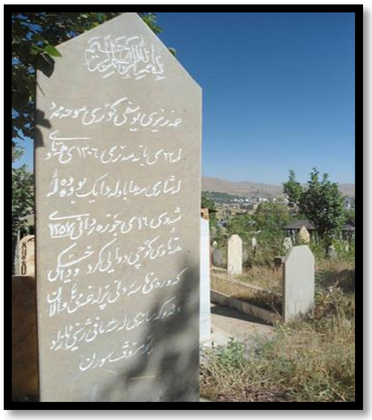

خەبەری مەرگی عەزیز یۆسفی لە بەیانی رۆژی ١٦ی جۆزەردان لە تاران بڵاو بووتەوە. نوێنەرانی هێزە پێشکەوتووەکانی ئێران لە تاران، هەروەها کوردستانیانی دانیشتووی تاران روویان لە مەیدانی شەهیاد کرد تا بەر لەوەی تەرمی کاک عەزیز بۆ مەهاباد بەرێ بکرێ بۆ دوا جار ویداعی لە گەڵ بکەن.

هەشت ترومبێل کە نێزیکەی چل کەس دەبوو بەرەو مەهاباد وەرێ کەوتن و سەعاتی چواری بەیانی گەیشتە میاندواو، لە مەهابادەوە خەڵکێکی زۆر بە پێشوازی مەیتەکە بۆ میاندواو هاتبوون و چونکە پۆلیس نەیهێشتبوو بچنە ناوشاری بەرێک و پێکی لە بەر دەروازە راوەستا بوون. لەوانە زۆر کەس لە سەعاتی نۆی شەوی هەتا چواری بەیانی توونی و برسی چاوەروان بوون، ریزی ئەو ترومبێلانە کە تەرمی کاک عەزیزیان بۆ مەهاباد برد لە سێ کیلومێتر زیاتر بوو پۆلیس و لەشکر بە تانگ و زرەپۆشەوە شەقامەکانی مەهاباد، بە تایبەتی پێش شەهرەبانی و ستادی لەشکریان گرتبوو. پاش گەیشتن بە مەهاباد مەیتی کاک عەزیز لە خانەقای نەهری داندرا.

بەیانی سەعاتی نۆی رۆژی ١٧ی جۆزەردان مەیتەکە بە هێمنی و بەرێز و بەدەستە گوڵی جوان لەسەر شانەوە بۆ قەبرستانی برا. ئەو رۆژە دۆکان و بازار لە مەهاباد داخرا بوو. خەڵک هەموو لە خوێندکار و مامۆستا و بازاری و ژن و پیاو هاتبوون. زۆر کرێکار و وەستا دەبیندرا کە دەستیان لە نێو قور دەرهێنا بوو. هەر بەم جۆرە هاتبوون بۆ سەر قەبران، نوێنەری هەموو شارەکانی کوردستانی ئێران لەسەر قەبری کاک عەزیز حازر بوون.

لە پێش دا مامۆستا شێخ عزالدین [ئیمان جومعە] ی مەهاباد لە گەڵ ئەوە کە پیاوێکی پیرو نەخۆشە بۆ خۆی هاتبوو بۆ سەر قەبری کاک عەزیز، دەستی کرد بە تەلقین داران بە زمانی کوردی کە بە میکرۆفۆن بڵاو دەکرایەوە پاش تەلقین، ئیمام جومعە گوتی:

کاک عەزیز شەهیدێکە لە سەرەوەی شەهیدان و رۆژی قیامەت لە ریزی پەیغەمبەران ڕادەوستی چونکە وەک پەیغەمبەران بۆ میللەتی خۆی زەجرو ئەشکەنجەی کێشاوە، لە پاشان قسەکانی بەم شێعری حافظ :

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق
ثبت است در جریده عالم دوام ما

بەو نێوە شێعرە پیرەمێرد :

نامرن ئەوانە وا لە دڵی میللەتا دەژین

تەواو کرد. بە دوای ئەو دا یەکێک لە یارانی نیزیکی کاک عەزیز کورتەیەکی لە بارەی ژیانی کاک عەزیز پێشکەش کرد و گوتی : کاک عەزیز لە باوەشی من دا دوا هەناسەی کێشا. چەند دەقیقە پێش تەواو بوونی لێم پرسی وەسیەتت نیە. گوتی : لە هەموو برا کوردەکان دەخوازم رێ و شوێنی من بەر مەدەن و هەتا دەتوانن بۆ سەربەستی و کامەرانی میللەتی کورد تێ بکۆشن.

ئەم قسانە تەئسیرێکی زۆریان دەدڵی ئەو چەند هەزار کەسە کرد کە لە سەر قەبری کاک عەزیز حازر بوون. پاش نیوەرۆ رۆژی ١٧ و هەروەها رۆژی ١٨ی مانگ سەرخۆشی لە خانەقا دامەزرێندرا. رۆژی سێهەم نیزیکەی ٢٠ هەزار کەس لە خانەقاوە چوون بۆ سەر قەبری کاک عەزیزی. لەماوەی ئەو دوو رۆژە دا کێلێکی قەبری زۆر جوان دروست کرا بوو و لەسەر قەبرەکەی داندرا بوو کە بە کوردی بەسەرهاتی کاک عەزیزی لە گەڵ ئەو نێوە شێعرەی پیرە مێرد :

نامرن ئەوانە وا لە دڵی میللەتا دەژین.

لێ نووسرا بوو.

رۆژی سێهەم زۆر کەس لەسەر قەبری کاک عەزیز قسەیان کرد کە ئێمە کورتەی قسەکانیان لێرە دا بڵاو دەکەینەوە، یەکێک لە یارانی کاک عەزیز بەرنامەکەی کردەوە و گوتی :

ئەم ئینسانە بەنرخە ئەورۆ لە نێو ئێمە دا نیە بەڵام بیرو بڕوای وی و ئامانجەکانی هەمێشە زیندوو و بەرقەرارن. هەر بەرێز بێ یادی کاک عەزیز خۆشەویست.

بەدوای ئەو دا گوتارێکی کورت لەسەر ژیانی کاک عەزیزی لە دەست چوو خوێندرایەوە.

لەم گوتارە دا کوترا کاک عەزیز دەچوو بەرەوپێش بۆ خەبات، بۆ گەیشتن بە ئامانج بەرەو پێش دەچوو حۆکم درا حۆکمی مەرگ، بەڵام کوا مردن بۆ پاڵەوانان جێ ترسە. نەخۆشی و قاتی و قری، بێ بەشی لە هەموو مافی ژین ئەوی لە ئارمان و ئامانجی خۆی دا شل نەکردەوە، هەتا لە دوا رۆژەکانی ژیانی دا گوتی :

تەنیا ئاواتم ئەوەیە گەلەکەم بە پێشمەرگەی خۆیانم بزانن.

ئێستا ئەو ناکامە بەشەرەفە و نەبەزە بەداخەوە پێش گەیین بە ئامانج کۆچی دوایی کردوە، هەزاران چاوی پڕ لە پرسیار و هەزاران

دڵی زامداری بەجێ هێشت. بێ گومان مەبەستە گەورەکانی دەتوانی رێنوێنێکی دیاری و زیندوو بێ و ئاگادارانی خاوەن بیرو بەرە و مافی مرۆ، بەرە و رزگاری، بەرە و هەوڵ و خەبات تین بدا. بە تێکرایی بەڵێنی دەدەین ئەی برای لە دەست چوو، ئەی هاورێ رۆژانی رەش لە دەست چووکانی تر، بەڵێنی دەدەین کە بیرتان ئەکەین ... لە رۆژی خۆی زۆر لەوە زیاتر رێزتان لێ بگرین و پەیامی سەربەستی تان بە بانگەوازیکی دنیاگر بۆ بنێرین. ژیانی قارەمانانەی تۆ ئەوەی سەلماند کە بۆ سەرکەوتن لە رێگای رزگاری دا تاچەرادەیەک مرۆ دەبێ خۆی بەخت کا... ژیانی نەبەزانەی ئەوەی سەلماند لە بەرامبەر زۆردار و خوێنمژ و جەلاد، چەند دەبێ پتەو و کۆل نەدەر بێن و چۆن بێ وچان بەویژادن هەوڵ بدەین تاسەرکەوین. بەندو زنجیر لەو ماوە دوور و درێژە دا نەیتوانی ئێرادەی ئەو تێک بشکێنێ.

پاش ئەو خوشکێکی دیکە شێعری خوێندەوە:

لە هەموو لایەک ئەورۆ رۆرۆیە
دایکی نیشتمان چاوەری تۆیە

بە دوای ئەوە دا برادەریکی دیکە گوتی:

رۆژی هیوای گەلی کورد بوو
رۆژی پێ هەڵگوتنی ناوی
بەجێ نەهێشت سەنگەری خەبات
سەری نەنواند بۆ مەبەستی

خۆی کرد بە قوربانی وڵات

سەری دانا بۆ مەبەستی

لە ماوەی ئەم کۆبوونەوە مەزنە دا زۆر جار خەڵک هەموو پێکەوە هاواریان دەکرد : شەهیدی کوردستانی رەفیقی سولەیمانی لە دوایی دا خەڵک چوونە سەر گۆری شەهید سولەیمانی موعینی و لەوێ را بەشێک لە لاوان بە شێعار دان و بە سروودی ئەر رەقیب گەرانەوە نێو شەقامەکانی مەهاباد پۆلیس و ژاندارم چەند جار ویستیان پێشی خۆپیشاندانەکە بگرن بەڵام سەرنەکەوتن.

بەم جۆرە پاش ساڵەها خۆنۆاندنێکی زۆر بەرێن پێک هات کە هەموو خەڵکی مەهاباد تێدا بەشدار بوو و بیری رزگاریخوازی و

یەکدەنگی خۆی بە جوانی دەرخست و نیشانی دا کە شاری پێشەوا قازی خۆنواندنی زۆر بەرین تر و خەباتی زۆر توندو تیژتر چاوەروان دەکرێ.

دووبار تایپ کردنەوە: رەحمان نەقشی

سەرچاوە: کوردستانی ژمارە - ٥٢

ریکەوتی - مانگی پووشپەڕی ١٣٥٧ - ژووئیەی ١٩٧٨،

عەزیز یووسفی نموونەی رووناکبیرێکی شۆڕشگێر

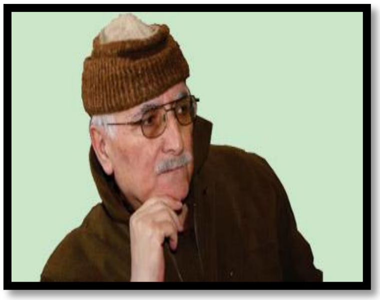

به بۆنەی ٢٢ساڵەی کۆچی دوایی یەوە

فەتتاح کاویان

کاک عەزیزی یووسفی لە ساڵی ١٣٠٥ی هەتاوی لە گەڕەکی رزگەییانی مەهاباد و لە بنەماڵەییەکی مام ناوەندی دا لە دایک بووە، سەردەمی منداڵیی خۆی، هەروەک هەموو منداڵە کوردێکی ئەو سەردەمە تێپەر کردو دەورەی سەرەتایی خوێندنی تەواو کرد، هەر لە یەکەم ساڵی خوێندنی دەبیرستان دا بوو کە رێژیمی پاشایەتی لە موکریان نەماو، بەرێوەبردنی شاری مەهاباد بە شوورایەک ئەسپێردرا کە سەرۆکەکەی قازی محەممەد بوو کە ئێستا نە کۆماری کوردستان دامەزرا بوو، و نە ئەو شەهیدە مەزنە ببوو بە سەرکۆمار.

کاتێک کە رێکخراوی لاوانی کوردستان پێک هات کاک عەزیز و زۆر لە هەواڵەکانی بوون بە ئەندامی ئەو رێکخراوو و زۆر چالاکانە هەڵ دەسووران.

دوای جوانەمەرگ بوونی کۆماری کوردستان و شەهید کرانی پێشەوا و هاورێکانی، زۆر کەس دووچاری نامومیدی ببوون، بەڵام کەم نەبوون ئەو رۆڵە بە ئەمەگانەی گەلەکەمان کە هەر زۆر زوو بۆ هەستاندنەوە سەرپێی حیزبی دێموکراتی کوردستان ئازایانە وەخۆ کەوتنەوە. کاک عەزیز یەکێک لەو رۆڵە بە ئەمەگانەی گەلەکەمان بوو.

لە ساڵی ١٣٢٧ دا پۆلیسی شا، کە لە هەلسوورانی کاک عەزیز و هاورێکانی دردۆنگ و بە گومان بوو ژمارەیەکی لێ گرتن و دادگایی

کردن، کاک عەزیز یەکێک لەوان بوو.

کاک عەزیز دوای ئازاد بوونی لە زیندانی تەوریز و گەرانەوەی بۆ مەهاباد، سەر لە نوێ کار و تێکۆشانی سیاسیی خۆی دەست پێکردەوە و، ئەمەش هاوکات بوو دەگەڵ پەرە ئەستاندنی بزووتنەوەی میللی دێموکڕاتیکی خەڵکی ئێران لە ژێر رێبەرایەتیی (جبهە، ملی) و بەسەرۆکایەتیی دوکتور محەممەدی موسەدیق.

پاش کودیتای شا لە دژی حکوومەتی دوکتور مەسەدیق، کاک عەزیز بە نهێنی تێکۆشانی خۆی درێژە پێ دا، بەڵام سەر لە نوێ گێرایەوە و بە زیندان مەحکووم کرایەوە، دوای چەند ساڵ زیندانی بوون لە ساڵی ١٣٣٥ ئازاد کراو جوو بۆ تاران لە شیرکەتێکی غەیرە دەوڵەتی دامەزرا.

لە سەرەتای ساڵی ١٣٣٧ دا کاک عەزیز بەمەبەستی کاری حیزبی لە تارانەوە بەرە و کوردستانی عێراق وەرێ کەوت، بەڵام لە گوندی باڵانیشی نزیک ورمێ گیرا. لە کاتی دسگیر بوونی دا چەند بەڵگەیەکی حیزبی کە لە گیرفانی دا بووە بە دەستەوەی نەدان و لە ژێر لیدان و کوتانی چەکدارەکانی رێژیم دا، هەمووی خواردن.
جوامیری و ئازایەتیی کاک عەزیز بەرادەیەک بوو کە لە ماوەی ١٦ مانگ رەبەق دا کە لە زیندان دا مابۆوە، سەرەڕای ئەوەی کە لەو ماوەیە دا بە نیوبر ئەشکەنجە دەکرا، هیچ شتێکی نەدرکاندو ناوی هیچ کام لەو کەسانەی نەبرد کە لە بواری حیزبایەتی دا پێوەندی یان دەگەڵی هەبوو. بەڵام کاتێک لە مانگی خەزەڵوەری ١٣٣٨ دا دوو - سێ کەس لە کادرەکانی حیزبی لە کوردستانی ئێران گیران و رێکخراوەکانی حیزب لە هەموو شارەکانی کوردستان لە سنەوە هەتا ورمێ ئاشکرا بوون و ئەندامەکانیان بەدەستی ساواک گیران و لە (قزل قلعه) خرانە بەندیخانەوە، دەکرێ بڵێین هیچ شتێکی نهێنی نەمابۆوە، کاک عەزیزیش ناچار بوو چالاکی یە حیزبی یەکانی بدرکێنێ.(*)

لە دادگای نیزامی (بدوی) (سەرەتایی) دا کاک عەزیز و دوو کەس لە ئەندامانی رێبەری و کادرێکی نهێنی حیزب بە مەرگ مەحکووم کران لە دادگای (تجدید نظر) مەحکوومییەتی کادرەکە کرا بە زیندانی ئەبەد. بەڵام بەرێوەبردنی حوکمی مەرگ کە دەبوو ئەوپەرەکەی دوای قبووڵ نەکردنی داوای (استئناف)ی ئەو سێ کەسە بەرێوە چووبا و هەر سێکیان ئێعدام کرابان، رێژیمی شا هەروا دەستی ڕاگرت و بەرێوەبردنی ئە حوکمانەی وەدوا خست هۆیەکەشی ئەوە بوو کە شا لە دەنگدانەوەی کوشتنی ئەو کەسانە لە نیو کۆمەڵانی خەڵکی کورد دا دەترسا. بیجگە لەوەش هەم خوالیخۆشبوو مەلا مستەفا بارزانی و، هەم وەزیری فەرهەنگی ئەو کاتی فەرانسە، ئاندرێ مالیرو، کە کورد ناسیکی مەزن بوو، داوای بەخشینیان بۆ کردن، لە ئاکام دا، دوای چوار مانگان بەو سێ کەسەیان راگەیاند کە شا لێ یان خۆش بووە و، حوکمەکەیان شکاوە و کراوە بە زیندانی ئەبەدە.

کاتیک هاتن ئەو هەواڵەیان راگەیاند، کاک عەزیز گوتی : (ئەگەر بەخشین و لیبووردنیک لە گۆڕێ بێ، ئەوە ئێمەین کە دبێ لە تاوانی ئەو جینایەتکارانە خۆش بین کە هەرگیز لێ یان خۆش نابێن.)

هاوڕێی نەمرعەزیز یووسفی لە کونفرانسی یەکەمی حیزب دا (بەهاری ١٣٣٤) بە ئەندامی کۆمیتەی بەڕێوەبەری حیزب هەڵبژێردرا لە کۆنگرەی دووهەمی حیزبیش دا (سەرماوەزی ١٣٤٣) لە حاڵێک دا لە زیندان بوو، بە شێوەیەکی غیابی، بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب هەڵبژێردرایەوە.

بەم جۆرە کاک عەزیز هەتا ساڵی ١٣٥٦ لە زیندان دا مایەوە و سەرئەنجام بە هەوڵ و کوششی ڕێکخراوە مرۆڤدۆستەکانی جیهان - لەو پێناوە دا دوکتور قاسملووی شەهید نەخشێکی زۆر باشی هەبوو لە زیندان ئازاد کراو زۆری پێ نەچوو کە بەهۆی نەخۆشیی دڵ لە ١٥ی جۆزەردانی ١٣٥٧، لە تاران دڵی پڕ ئاواتی بۆ هەمیشە لە لێدان کەوت. شایانی باسە، کە نەخۆشیی دڵی کاک عەزیز زیاتر بە هۆی ئیشی گورچیلەکانی تووشی بوو، ئیش و ئازارێک کە لە سەرانسەری ماوەی ئاخرین دەورەی زیندانی بوونی دەگەڵی بووە، ئەویش بە هۆی ئەشکەنجەوە لیی پەیدا بوو.

هێنانەوەی تەرمی پیرۆزی کاک عەزیز بۆ مەهاباد یەکێک لەو ڕووداوە گرنگانەیە کە لە کەم شارێک دا بینراون. چونکە خەڵکێکی ئەوەندە زۆر بۆ پێشوازی لە تەرمەکەی – بەشێک هەتا مەراغە و بەشێک هەتا میاندواو بەرەوپیری چوو بوون کە ماشینەکانیان زیاتر لە ١٠ کیلومیتران جاددەیان گرتبوو . لە ڕێورەسمی بە خاک ئەسپاردنی لە گۆرستانی ئەسحابەی سپی دا، حەشیمەتێکی ئەوەندە زۆر کۆبۆوە کە ڕێی ڕیداری نەبوو، دیارە بەشێکی بەرچاوی ئەو حەشیمەتە خەڵکی شارەکانی کوردستان هەر لە کرماشان و سنەو بگرە هەتا ورمێ و سەلماس بوون ژمارەیەکی زۆریشیان تورکی ئازەربایجانی دەگەڵ بوون کە کاک عەزیزیان دەناسێ.

هەروەک نووسەری شۆڕشگێر و بە ناوبانگی تورک (صمد بهرنگی) (گوتوویەتی بۆم گرنگ نیە لە کوێ کەنگی دەمرم، گرنگ ئەوەیە کە مردنەکەم چ شوێنەوارێک لەسەر ژیانی ئەوانی دیکە دادەنێ. مردنی کاک عەزیزیش بوو بە هۆی هەژاندنی هەستی تووڕەیی و بێزاریی خەڵکی بەشدار لە ڕێورەسمەکەدا و، لە پڕ لە هەموو لایەکەوە دەنگی دروشم دانی ئەو خەڵکە بەرز بۆوە و، بەرەنگاریی دەگەڵ هێزەکانی پۆلیس و ساواک دەستی پێی کرد کە هەتا ئێوارە درەنگانیک هەروا درێژەی هەبوو. ئەوەش لە ڕاستی دا یەکەم تەقینەوەی ڕق و قینی خەڵک بوو لە کوردستانی ئێران کە پاش ڕاپەڕینی خەڵک لە شارەکانی قووم و تەوریز سەری هەڵدا بوو.

سەبارەت بە کەسایەتی کاک عەزیز – بە شایەدیی هەموو ئەو کەسانە کە لە زیندانەکانی شا و لە دەرەوەی زیندانیش لیی نزیک بوون، دەبێ بڵێم کە بێجگە لە ئازایەتی یەکەی کە لە ئیمان بەرێبازەکەیەوە سەرچاوەی گرتبوو یەکجار دڵ ئاوالەو بەخشەندە با سەواد و لە نووسین دا خەت خۆش و بەتوانا، بێ دەعیە و بێ هەوا داوێن پاک و ڕاستگۆو (ڕک و ڕاست) بوو.

یادی کاک عەزیز و هەموو ڕێبوارانی شەهیدانی ڕێگای ئازادیی گەلی بەشخوراو دابەشکراومان پیرۆز بێ

----

* ئاماژە کردن بۆ ئەم راستی یە دەتوانی تا رادەیەک ئازایەتی و خۆڕاگری کاک عەزیز لە بەرامبەر ئەشکەنجەکەرانی ساواک دا نیشان بدا لەساڵەکانی دەیەی ١٣٤٠ دا (استواریکی) ئەرتەش بە ناو سانی دەستە راست و هەمە کارەی سپهبد تەیموری بەختیار سەرۆکی ساواک و بەرپرسی زیندانی (قزل قلعه) بوو. سانی هەر چەند بەتەواوی لە خزمەت رێژیمی پاشایەتی دا بوو. بەڵام پیاویکی جوانمیر و بە دڵ و دەروون بوو زۆری قین ئەم زیندانی یانە بوو کە ترسەنۆک بوون و لە ژێر ئەشکەنجە دا خۆیان رانەدەگرت و هەرچی بیانزانیابا دەیاندرکاند. سانی زۆر جاران بەسەر ئەو جۆرە کەسانەی دا دەگۆراندو بە فارسی پێی دەگوت (سەگ باب) ئەتۆش ناوی خۆت ناوە شۆڕشگیر؟ لێرە پیاوی وەک خوسرەوی رۆزبەی لێ گیراوە ئەگەر پیاوی ئەو جۆرە کارانە نەبووی چت بەو کارانە دا بوو" بەڵام هەر ئەو (استوار) سانی یە ئەو پەری رێزی لە کاک عەزیز دەگرت و هەر کات یەکێک لە زیندانی یەکان داخوازی یەکی هەبا کە جێ بە جێ کردنی بۆ سانی دژوار با. سوێندی دەخوارد کە نابێ سوێندەکەشی هەمیشە بەسەری کاک عەزیزی بوو. چونکە هەروەک پێشتریش باسم کرد. کاک عەزیز ماوەیەی ١٦ مانگان لە ژێر ئەشکەنجە و ئازار دا خۆی راگرت بوو و هیچ شتێکی نەدرکاند بوو بەڵام دەکرێ بڵێن هەموو جاریش کاک عەزیز داخوازەکانی زیندانی یەکانی پێ جێ بەجێ دەکرد.

دووبار تایپ کردنەوە : رەحمان نەقشی

سەرچاوە : کوردستانی ژمارە ٣١٣

ریکەوتی: ٢١ی جۆزەردانی ١٣٨٠ - ای ژوئەنی ٢٠٠١

کاک عەزیز یوسفی

جەلیل گادانی

کاک عەزیز یوسفی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب دوای نزیک بە ٢٥ ساڵ لە بەند دا بوون کە دواجار ١٩ ساڵی تەواو لە بەندیخانەکانی شا دا مابووەوە، تووشی نەخۆشی ببوو و لە ساڵی ١٣٥٦ لە بەندیخانە رزگار ببوو، بەداخەوە لە ١٤ی جۆزەردانی ١٣٥٧ لە تاران فووتی کرد. لەسەر پێشنیازی جەلیل گادانی و چەند هاورێی دیکەی حیزبی تەرمەکەی براوە بۆ مەهاباد، بەڵام تەرمەکەی هەر لە تاران کە وەدەرکەوت. لە لایەن جەماوەرێکی زۆرەوە بەدرەقە کراو لە مەیدانی شەهیدای ئەو کات کاک سارم الدین سادق وەزیری بە فەرمایشە جوانەکانی دڵی عالەمی هەژاند. بە پێچەوانەی تێبینی ئەمنییەتی بەرپرسانی رێژیم جادە و شەقامەکانی میاندواو و مەهاباد پڕ لە پۆلیس کرا بوون . بەڵام سەرەڕای ئەوەش رێ و رەسمەکە جۆرێک رێکخرا کە بە هەزاران کەس لە رێ و رەسمی بە خاک سپاردنی دا بە رێپێوان بەشدار بوون. لە گۆڕستان جەلیل گادانی وێرای باسێکی کورت لەسەر ژیانی تێکۆشەر عەزیز یوسفی و سوپاس لە جەماوەری دڵسۆزی شاری پێشەوا قازی، داوای لە مامۆستا شێخ عیزەدین کرد بە کوردی و بە لەباری تەڵقێنی بدا. ئەویش تەئسیری تایبەتی خۆی دانا.

سەرخۆشییەکی سێ رۆژی زۆر قەرباڵغ و سیاسی لە خانەقای نەهری بۆ داندرا، رۆژی سێهەم بە پێچەوانەی هەڕەشەی ساواک زیاتر لە بیست هەزار کەس کە لە زۆربەی شوێنەکانی کوردستانیش راهاتبوون. رێپێوان لە شوێنی سەرەخۆشی را تا سەر گڵکۆکەی دەستی پێکرد. لەم رێ و رەسمە دا چەند کەس بەهەستی خاوێن و نێوەرۆکی سیاسییەوە قسەیان کرد کە بریتی بوون لە:

١- کاک جەلیل گادانی

٢- حەوسەت دەبباغی

٣- فەوزیە جەوانمەرد

٤- موهەندیس سلێمان تیکان تەپە.

شوێنەوای ئەم رێ و رەسم و قسانە بەرادەیەک بوو کە خەڵک لە گەرانـەوە دا چوونـە سـەرگڵکۆی شەهیدان سلێمان موعینی و مەلا مەحموودی زەنگەنە. لەویش لە لایەن کاک عومەر قازییەوە چەند قسە و دروشمێک گوترا. جەماوەر کە هاتنـە سەرشـەقام، دەستیان بە دروشم دان دژی رێژیم کرد و بوو بە خۆپیشاندان.

ئەو کارانەی لە پێوەندی لە گەڵ فووتی کاک عەزیز یوسفی دا بەو شێوەی باس کرا و لە پێشدا هاتنـە گـۆرێ، یەکـەم خۆپیشـاندانی کوردستان لەم فەترەیە دا بوو.

ساواک بە دوای ئەم خۆپیشاندانانە دا لە ماوەی دوو رۆژ دا نزیکەی چل کەسی لە خەڵکی مەهاباد گرت، هێندیک وەک خەلیل گـادانی و حەسەن ماوەرانییان لە تارانەوە هێناوە. هێندێک لەم کەسانەی لەسەر ئەو رووداوە گیران و لە بیرماوەن :

خەلیل گادانی، جەلیل گـادانی ، محەممەد گـادانی ، عومەر قـازی ، سـەید حسەن هاشمی ، سـەید محەممەد نیزامی ، عومەر شێخ محەممەدی ، حەسەن ماوەرانی ، قادر ماوەرانی، عەزیم موەفەقی ، پۆلا نانەوازادە ، کەریم ئەفسەر دلێر ، قاسم سۆڵتانی ، حوسێن وەستا جەلیل ، وشـیار ئیمـامی ، سـیامەند مـوعینی ، حوسـین بەخشـی ، سـەعید کوێسـتانی ، مـەلا سـادق سـەید خـدر ، خوسـرەو مێعمارئازەر ، تەها کەرباسی ، حەوسەت دەبباغی ، قاسم چیرە ، محەممەد ئەمین چیرە ، ئیبـراهیم شێخانی ، خوسرەو خوسرەوی ، و عەبدوڵلا گادانی .

سەرچاوە : کتێبی ٥٠ ساڵ خەبات نووسینی بەرێز کاک جەلیل گادانی،

دووبار تـایپ کردنەوە : رەحمان نەقشی

خەباتکاری گەورە، نەمر عەزیز یۆسفی لە دەلاقەی وتووێژێکی نێو بەندیخانەوە

برایم قەززاق

ئەگەر لە باشووری ئەفریقا " نێلسۆن ماندێلا "مان هەیە کە لە پێناوی خەبات بۆ ئازادی دا ٢٧ ساڵ لەتەمەنی خۆی لە بەندیخانەدا تێپەڕکردوە لە نێو ئێمەی کوردیش دا کەسایەتییەکی وەک نەمر عەزیز یۆسفی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دیموکراتی کوردستانمان هەیە کە پتر لە ساڵی تەمەنی خۆی لە زیندان دا بە سەر برد و بووە مایەی شانازیی نەتەوە ٢٥ بەشخوراوەکەیەتی. ئەو مرۆڤە لە خۆبردووە و ئەو تێکۆشەرە سیاسییە رووناکبیرە، شایانی ئەوەیە بە نەسلەکانی ئەمڕۆی کوردستان بناسێندرێ و بە تایبەتی و بەو جۆرەی شایانی گەورەیی ئەو کەسایەتییە، ئاوڕی لێ بدرێتەوە.

ئەو تێکۆشەرە خۆشی بە خۆ نەدیوە لە ساڵەکانی ١٣٣٠بەولا وە سێ (٣) جاران زیندانی دەکرێ. تا دواین جار بۆ ماوەی نزیک ٢٠ساڵ لە زیندانەکانی ئێران دا راگیراوە و هاوکات خۆشی بە وەرگێڕانی چەند کتێبی باش ماندوو کردوە. کاک عەزیز ئەو قارەمانە ورە پۆڵایینە کە پاشی زیاتر لە ٢٥ ساڵ لە بەندیخانەکانی پەهلەوی دا زیندانی کرابوو، شای ئێرانی بە چۆک دا هێنا و ئازاد کراو، بەڵام تەمەنی دوای هاتنەدەر لە زیندانی بە داخەوە زۆر کورت بوو. بە هۆی کاریگەریی ئەو نەخۆشییانەی لە ماوەی ٢٥ ساڵ دیلی دا تووشی ببوو، چەند مانگ دوای هاتنەدەر لە زیندان، لە ١٦ای جۆزەردانی ١٣٥٧ کۆچی دوایی کرد. ڕێورەسمی بەخاکسپاردن و پرسەی ئەو نەمرە، بوو بە گەورەترین و حەماسیترین کۆبوونەوەی جەماوەریی خەڵک دژی ڕێژیمی پاشایەتی کە دوای جووڵانەوەی نیشتمانیی سەردەمی موسەددیق، نموونەی نەدیترابوو.

لەم وتووێژەی خوارەوە دا کاک عەزیز زۆر قارەمانانە وڵامی ئەو هەواڵنێرە بەلژیکی یە دەداتەوە کە لە زیندان دا چۆتە سەردانی و دەسەڵاتی پاشایەتی تۆمەتبار دەکا کە بێ گوناح دەستبەسەری کردوە. بە هۆی ئەوە کە ئەم وتووێژە گرنگیی خۆی هەیە، پێمان باش بوو جارێکی دیکە و بە بۆنەی ٣٥ ساڵەی کۆچی دوایی کاک عەزیز بکەوێتە بەر دەستی خوێنەرانی ڕۆژنامەی "کوردستان" و هەموو

تێکۆشەران و خەمخۆرانی کورد با لە ئاگاداری گۆشەیەک لە ژیان و خەباتی ئەو کەسایەتییە خەباتگێڕە بن.

ئەم وتووێژە لە ڕۆژنامەی "کوردستان" ژمارە ٤٦، ساڵی ١٣٥٥ وەر گیراوە

برایم قەززاق - ئاڵمان

عەزیزی یۆسفی ڕێژیمی شا ریسوا دەکا

وتووێژی ڕۆژنامەنووسی بەلژیکی تووسەن دەگەڵ کاک عەزیز یۆسفی تووسەن:

ئاغای یۆسفی! هۆی ئەو چاو پێکەوتنە ئەوەیە کە لە بەلژیک کەسانێک هەن عەلاقەیان بە چارەنووسی ئێوە هەیە بە تایبەت پرۆفسۆر لووشار لە دانشگای بروکسێل، کە چەند جار حەوڵی داوە پێوەندیتان پێوە بکات.

یۆسفی: من دەگەڵ ناوی پرۆفسۆر لووشار ئەوە بۆ یەکەمین جارە ناسیاوی پەیدا دەکەم. ئەوان سەرۆکی کام لێژنەن کە چارەنووسی من بۆ وان ئەوەندە گرینگە؟

تووسەن: ئەوان لە دنیادا لە بیری ٣ زیندانیی سیاسی دان و چارەنووسی وانیان بۆ گرینگە، کە یەکێک لەو ٣ کەسە ئێوەن.

یۆسفی: بەڵێ زۆر باشە، فەرموون کەوابوو هەر پرسیارێکی هەتانە فەرموون با وڵامتان دەمەوە.

تووسەن: بۆ لە ساڵی ١٩٥٨ (١٣٣٧) بۆ جاری ئاخر گیران؟

یۆسفی: لە ساڵی ١٣٣٧ بە هۆی ئەندام بوون لە ناو حیزبی دێمۆکراتی کوردستان گیرام و هەر وەها لە پێشیش جارێک ٤ ساڵ و جارێکی دیکەش بۆ ٢ ساڵ هەر بەو تۆمەتە زیندانی بووم. لە ڕاستیدا ئەوە ٢٥ ساڵە بە تۆمەتی ئەندام بوون لە حیزبی دێمۆکراتی کوردستان زیندانیم .

تووسەن: لە ساڵی ١٣٣٧(١٩٥٨) هەر کە گیران بە دەستی مەئموورانی سازمانی ئەمنییەت کەوتنە بەرلێپرسینەوە، ئایا ئاکاریان خراپ بوو؟ ئەشکەنجەیان کردن؟

یۆسفی: بەڵێ ئەشکەنجەیان کردم، شەلاقیان لێ دام و هەروەها دەسبەندی قەپانیان لێ دام و هەروەها بەردیشیان پێوە هەڵ داوەسی، ئەو کارانەیان چەندەها جا ر دووپاتە کردۆتەوە.

تووسەن: ئایا لەو دەمەوە دیسان ئەشکەنجە کراوییەوە؟

یۆسفی: ناچونکە تاوانێکی سیاسیی تازە وەپاڵ من نەدراوە ئەشکەنجە نەدراوم.

تووسەن: لە کاتی پێراگەیشتن لە دادگادا ئیعتیرافت کرد کە تاوانباری؟

یۆسفی: من ئیعتیرافم نەکرد کە ئەندامی حیزبم بەڵام دوو بەندی قانوونیان بۆ من لەبەر چاو گرت کە یەکیان بەندی ٣١٧٧ یە کە دوو بەشە و تێی دا باسی هاندانی خەڵک بۆ چەک هەڵگرتن دەکرێ و لە بەشی دووهەمیشی دا باسی نیازی کوشتنی شا هاتوە. لە مەر یەکەمینیان کە بریتییە لە هاندانی خەڵک بۆ چەک هەڵ گرتن، کاتێک ئێمەیان گرت ١٥٠ کەس بووین بەڵام لە لای هیچکامێکمان چەکیان نەدۆزییەوە و خەباتەکەی ئێمە خەباتی چەکدار و بە زۆر نەبووە و خەباتی سیاسی بێ وەکارهێنانی زۆر بووە و بەم پێیە بە نەبوونی چەک و خەباتی بە تۆبزی نەکردن ئەو بەشەی بەندی ٣١٧ نەدەبوو لە مەڕ من دەکار بکرێ و بەشی دووهەمیشی کە بریتی یە نیازی کوشتنی شاو دەبێ بڵێم ئێمە لە مەهاباد بووین کە ناوەندی تێکۆشان و نفووزی حیزبی دیمۆکراتی کوردستانە و لەوێش ئێمە مووشەکمان نەبوو کە بیکەین بە ئامرازی کوشتنی شا، کە وابوو هیچ کامێک لەم دوو بەشەی ئەو بەندە لەمەڕ من ناگونجێ. بەندێکی دیکە کە بە گوێرەی ئەو من تاوانبار کرام بەشێکی بەندی شەستە کە باسی جونحە و جینایەتە کە بۆ پێکهێنانی حیزبێک بە ئامانجی ئیشتراکی‌یەوە دەکار دەکرێ. ئەگەر وای دانێین کە من دامەزرێنەری حیزبێکی واش بوویم بە گوێرەی ئەو بەندە من دەبوو بە دە ساڵ زیندان مەحکووم کرا بام. چونکە تاوانەکە دووپاتە کراوەتەوە با پێنج ساڵیشی لێ زیاد کرێ لە سەر یەک دەکا پازدە ساڵ، بەڵام ئێستا من ئەوە ١٩ ساڵە لە بەندیخانە دام. بەندی ٣١٧ لەمەڕ من نە دەگونجا و هەر لە بنەڕەتەوە نەدەبوو مەحکووم بە مەرگ کرابام و لەمەڕ بەندەکەی دیکەش هەروەک کوتم من ئەگەر دامەزرێنەریش بووبام دیسان دەبوو بە ١٥ ساڵ زیندان مەحکووم کرا بام نەک بە ئێعدام .

تووسەن: ئایا لە داگا وەکیلت هەبوو؟

یۆسفی: وەکیلی تەسخیریم هەبوو .

تووسەن: دوای ئەوەی بە مەرگ مەحکووم کرای دەسبەجێ ئەو حوکمە هەڵوەشاوە و کرا بە بەزیندانی ئەبەد؟

یۆسفی: نەخێر دوای سێزدە مانگ دەرەجەیەکیان کەم کردەوە.

تووسەن: دادگاکەت لە تاران بوو؟

یۆسفی: بەڵێ لە تاران بوو.

تووسەن: لەو کاتەوە کە مەحکووم کراوی لە کام زیندان بووی؟

یۆسفی: لە سەرەتای گیرانم دا ١٨ مانگان لە " قزل قەلعە " بووم، پاشان بردیانم بۆ زیندانی "قەسر"، دوایە ماوەی هەشت ساڵ تەبعیدیان کردم بۆ زیندانی "بورازجان" و سەرەرای ئەوە جارێک شا دەستووری دا کە زیندانییە سیاسی یەکان لە "بورازجان"ڕا بنێرنەوە شوێنی خۆش ئاو و هەوا هێندێکیان ناردن بەڵام منیان هەر لە "بورازجان" ڕاگرت و ئەم ماوەیە هەشت ساڵی خایاند. هەتاکوو سەرای نیزامی هاتە وێ و من شکایەتم کرد و ئەوانیش فەرمانیان دا و لە "بورازجانەوە" بۆ زیندانی " بابوول " تەبعید کرام، سێ ساڵیش لە زیندانی "بابوول"دا بووم .

تووسەن: کەوا بوو لە ماوەی ئەم هەشت ساڵەدا کە لە زیندانی بورازجان دا بووی هەلومەرجی زیندانەکە لەوێ بە تایبەتی لە باری ئاو و هەواوە زۆر ناخۆش بوو؟

یۆسفی: دیارە.

تووسەن: چەند لە "بابوول" مایەوە؟

یۆسفی: سێ ساڵ.

تووسەن: ئەدی پاشان؟

یۆسفی: پاشان ڕاگوێزرام بۆ زیندانی "قەسر"

تووسەن: ئێستا چ ماوەیەکە لە زیندانی "ئێوین"ی؟

یۆسفی: لە نەتیجەی شکایەتێکی کە کردم ... سێ نامەم بۆ دادستانی نیزامی و سەرۆکی سازمانی ئەمنییەت و سەرۆکی زیندانی "قەسر" نووسی، منیان بردە "کۆمیتە" و لەوێوە هێناویانمە ئێرە.

تووسەن: بۆ شکایەتت کرد؟ ئایا هەلومەرجی زیندان ناخۆش بوو؟

یۆسفی: هەلومەرج نا، ئاکاری زیندانەوانەکان خراپ بوو سووکایەتیان بە زیندانی دە کرد.

تووسەن: لە کەنگێوە لە زیندانی "ئێوین" ی؟

یۆسفی: ماوەی ٨ مانگە لێرەم.

تووسەن: لێرە هەل و مەرجی زیندان چۆنە؟

یۆسفی: لێرە زیندانەوانەکان سووکایەتی بە زیندانی ناکەن.

تووسەن: دەکرێ باسی چێشت و خواردەمەنیی زیندانمان بۆ بکەی؟

یۆسفی: بەگشتی زیندان چەشنە خواردنێکی هەیە کە بە هەموانی دەدەن.

تووسەن: تۆ نەخۆشیی گورچیلەت هەیە ئایا چێشتی زیندان لە نەخۆشیەکەتدا تەئسیری هەیە؟

یۆسفی: تەنیا سوێر بوونەکەی تەئسیری هەیە چونکوو خوێ یەکەی دەنیشێ و بەرد ساز دەکا هەروەها دەبێ بڵێم ئاوی خواردنەوەی ئێرە قسڵی دەگەڵە و ئەوەش لە نەخۆشی یەکەی من دا وەنەبێ بێ تەئسیر بێ.

تووسەن: ئایا تاکوو ئێستا پزیشک سەری لێ داوی؟

یۆسفی: بەڵێ پزیشک هاتۆتە لام نەخۆشی یەکەم ژانی زۆر نییە بەڵام گورچیلەکانم خیز هەڵدێنێ.

تووسەن: کاتی خۆت چۆن ڕادەبوێری؟

یۆسفی: هەتا ئەو کاتەی لە زیندانی "قەسر" بووم دەرەتانی ئەوەم هەبوو کتێب لە زمانی ئینگلیزییەوە وەربگێرم کە یەکێکیشان بە ناوی "سرزمین کف" چاپ کراوە و لەو دواییانەش دا کتێبێکی دیکەم بە ناوی "گوڵی زێڕین" نووسراوی پاستۆووسکی، وەرگێراوە کە لە پشکنینی زیندان دا دەستی بەسەردا گیراوە .

تووسەن: لێرە چ دەکەی؟

یۆسفی: هیچ، دەی گوزەرێنم. ئەو رۆژنامە و گۆوارانەی لە زیندان دا بڵاوی دەکەنەوە دەیخوێنمەوە.

تووسەن: کەوا بوو لێرە کار ناکەی؟

یۆسفی: نا بە هیچ چەشنێک.

تووسەن: کەنگێ بە ئێوەیان ڕاگەیاند کە من دەمەوێ بت بینم؟

یۆسفی: هەر ئەو کاتەی هێنایانمە ئێرە و کوتیان کاربەدەستێکی دەرەوە هاتووە و دەیەوێ چاوی پێت بکەوێ و قسەت لەگەڵ بکا.

تووسەن: ئایا یەکەم جارە کە ڕۆژنامە نووسێکی بێگانە دەبینی؟

یۆسفی: بەڵێ ئەوە یەکەم جارە.

تووسەن: ئایا خزم و کەس و کارت هەیە؟

یۆسفی: برایەک و دوو خوشکم هەیە، برایەکی دیکەم هەبوو کە لەم دووایییانە دا کۆچی دوایی کرد و پێنج منداڵی لە پاش بەجێماوە، کەسی دیکەم نییە.

تووسەن: خزمەکانت لە کوێ دەژین و ئایا دێن بۆ دیتنت؟

یۆسفی: ئەوان لە مەهابادن و لێرە دوورن لە زیندانی قەسر جار جار دەهاتن بۆ دیتنم بەڵام لێرە هێشتا نەهاتوون.

تووسەن: ئایا نامە دەنووسی بۆ خزمەکانت؟

یۆسفی: لە ماوەی ئەو هەشت مانگەی وا لێرەم نامەم نەنووسیوە.

تووسەن: بۆ؟ چونکە پێت خۆش نەبوو نامە بنووسی؟

یۆسفی: نا لە بەر ئەوەی کە لێرە هەلومەرج وایە کە بۆ نووسینی نامە ماوە دیاری دەکرێ بە هەر سێ مانگ یان هەر چوار مانگ جارێک بەڵام جارێ هیچیان بە من نەگوتوە .

تووسەن: بە گشتی لە زیندان دا بوون خۆش نییە بەڵام لە گەڵ ئەوەش دا من وا بزانم زیاتر پێت خۆشە لەو زیندانەی ئێرە بی.

یۆسفی: نەخێر، بە هیچ چەشنێک پێم خۆش نییە لێرە بم، زیندانی "قەسر" بۆ من باشتر بوو هەڵبەت ئەگەر ئاکاری زیندانەوانەکان باش بێ، چونکە لەوێ مافی ئەوە هەبوو خەڵک بێن بۆ لام بەڵام لێرە ئەو مافەم نییە.

تووسەن: ئایا هیچ ئاواتێکت هەیە؟

یۆسفی: مەبەستتان چی یە؟

تووسەن: شتێکی کە لە ژیانت دا بە ئاواتی دەخوازی و ئێستا لێی بێ بەشی؟

یۆسفی : بۆ کابرای زیندانی بەر لە هەموو شتێک ئازادی لە گۆڕێ دایە بەڵام من بەداخەوە ئازادیی خۆم بەو زووانە نابینم، هۆیەکەشی ئەوەیە کە ئازادی بە پەشیمان بوونەوە و داوای لێبووردن بە ستراوەتەوە، بەڵام چونکوو من خۆم بە تاوانبار نازانم هیچ هۆیەک لە ئارادا نابینم کە لە کردەوەی خۆم پەشیمان بم و داوای لێ بوردنیش هەر ناکەم، چونکوو تاوانبار نیم.

ئەوە بابەتە لە رۆژنامەی" کوردستان" ژمارە ٤٦ رەشەمەی ١٣٥٥- مارسی ١٩٧٧ وەرگیراوە

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد - رێکەوتی: ٢٠ی ژوئەنی ٢٠١٣

عەزیز یوسفی قارەمانێک کە ناوی بۆ هەمیشە لە دڵی نیشتمانپەروەراندا دەمێنێتەوە

حامید گەوهەری

عەزیز یوسفی ناوێکی ئاشنایە بۆ ئەو کەسانەی کە دڵیان بۆ ئازادیی لێیداوە و بۆ ڕزگاریی نەتەوەکەیان لە ستەمی داگیرکەران و دیکتاتۆرەکان تێکۆشاون. کاک عەزیز یەکێک بوو لەو کەسایەتییە شۆڕشگێڕانەی کە بە دوای هەرەسهێنانی کۆماری کوردستاندا

لەگەڵ بەڕێزان غەنی بلوریان و سەدیق خاتەمی و گروپێکی تر لە هەڤاڵانی، لە ساڵی ١٣٢٧ - ١٩٤٨ دا بە تاوانی ئەندام بوون لە حیزبی دیموکرات و بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی (ڕێگا)دا، چوار ساڵ زیندانی کرا و دواتر سێ جاری تریش گیراو و بە گشتی ٢٥ ساڵ لە زیندانەکانی بنەماڵەی پەهلەویدا ڕاگیرا.

ساڵی ١٣٣٢ - ١٩٥٣، بە دوای کۆدیتای ٢٨ی گەلاوێژی شا و زاهیدی و لە دەسەڵات کەوتنی دوکتور محەمەد موسەدیق، لەگەڵ غەنی بلوریان، سەدیق خاتەمی، شەهید هاشم حەق تەلەب (قادر شەریف)، محەمەد ئەمین ڕاتبی و ژمارەیەکی تر، مهابادی بەجێهێشت و پەنای بۆ گوندی چوارگا برد و لە لای قادر ئاغای چوارگا کە ئەویش ئەندامێکی چالاکی حیزبی دیموکرات بوو، درێژەی بە چالاکییەکانی دا.

ساڵی ١٣٣٣ - ١٩٥٤ لەگەڵ شەهید دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو، شەهید سەدیق ئەنجیری و بەڕێز غەنی بلوریان و بە هاوکاریی فیرقەی دیموکراتی ئازربایجان و حیزبی تودەی ئێران خەریکی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی کوردستان، ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو کە بە نووسینی غەنی بلوریان لە لاپەڕەی ١٥٣ی ئاڵەکۆک دا، چاپخانەی فیرقەی دیموکرات ئاشکرا بوو و جەعفەر قەوسی سەرنووسەری ڕۆژنامەی ئازربایجان و عەزیز یوسفی دەستگیر کران و سەرلەنوێ یوسفی خرایە زیندانەوە.

نزیکەی سێ ساڵ لە زینداندا ڕاگیرا و ساڵی ١٣٣٦ - ١٩٥٧ ئازادیان کرد، بەڵام بەهۆی گوشاری پۆلیس، مهابادی بەجێهێشت و چووە تاران و لەوێ بە هاوکاریی دۆست و ئاشنایانی لە بەشی ئەرشیوی زانکۆی کشتوکاڵی کەرەج دامەزرا. بەرلە گەڕانەوەی بارزانی لە سۆڤیەت بۆ عێراق، لە ٢٣ی گەلاوێژی ساڵی ١٩٥٨دا، عەزیز یوسفی و عەبدوڵا ئیسحاقی "ئەحمەد تۆفیق" لەسەر گەڵاڵەیەک بۆ دوارۆژی حیزبی دیموکرات ناکۆکی پەیدا دەکەن. بە ڕووخانی ڕژێمی فەیسەڵ لە عێراق، عەزیز یوسفی دەرفەت پەیدا دەکات کە بچێتە باشوری کوردستان و دەقی گەڵاڵەکەی خۆی ئاراستەی هەڤاڵانی لە باشوری کوردستان بکات و ڕای ئەوانی بۆ ڕاکێشێت. بەو ئومێدەوە لە کەرەج سواری ئوتوبوس دەبێت، بێخەبەر لەوە کە ساواک بە شوێنییەوە، بەرەو ورمێ دەچێت. لە ورمێ بەرگەکانی دەگۆڕێ و بەرگی کوردیی دەپۆشێت، تا بە شێوەیەکی نەناس بچێتەوە مهاباد و لەوێوە دەربازی باشوری کوردستان بێت کە لە پاسگای "بالانیش" لە بیست کیلۆمەتری جادەی ورمێ بۆ مهاباد دەیگرن. عەزیز بە پەلە گەڵاڵەی پرۆگرامەکە دەخاتە ناو زاری و دەیەوێت قوتی بدات کە ژاندارمەکان دەگەنە سەری و بە مستەکۆڵان لە زار و ئەوکی دەردێننەوە و قۆڵبەست دەیبەن بۆ ژاندارمەریی ورمێ. لەوێوە بەرێیدەکەنە تاران و سەرهەنگ زالتاش و سەرهەنگ عیسا پژمان کە هەردوو کورد و خەڵکی سنە بوون، دەکرێن بە مەئموری پشکنینی و سەرئەنجام بە لێدان و شکەنجە ناچاری دەکەن ڕاستییەکان بدرکێنێت.

ساڵی ١٣٤٢ - ١٩٦٣ لەگەڵ بەڕێزان غەنی بلوریان و جەلیل گادانی لە زیندانی قەسری تارانەوە بۆ زیندانی بەرازجان دوور دەخرێتەوە و لەوێ بەهۆی خراپیی هەوا و نەبوونی ئاوی خاوێن و خۆراکی خراپ، گەلێک ئازار دەبینێت و توشی نەخۆشیی گورچیلە و دڵ دەبێت.

ساڵی ١٣٤٦ - ١٩٦٧ لە زیندانی بەرازجانەوە ڕەوانەی زیندانی "ئامل"ی دەکەن و لە زیندانی ئامل بەهۆی پیرانەگەیشتن بە باری تەندروستیی و ڕەوانە نەکردنی نامەکانی بۆ براکەی، شکات لە بەرپرسانی زیندان دەکات. بۆ پیراگەیشتن بە شکاتەکەی ڕۆژی ١٦ / ٢ / ١٣٥١ - ١٩٧٢ لە ئاملەوە دەیبەنە ساری کە چاوی بە دادیاری سەربازیی بکەوێت. وەک بۆخۆی لە نامەیەکدا ئاماژەی بۆ دەکات بۆ ئەو دیدارەی دوو کاتژمێر لە ژورێکی چوار مەترەوە دەیبەن بۆ ساری و دوای گەڕانەوەی بۆ زیندان دیتنەکانی لەو نامەیەدا بۆ کاک عوسمانی برای دەنووسێت کە وەک بیرەوەرییەک بمێنێتەوە. ئەو نامەیە نزیکەی ٣٧ ساڵە لە لایەن برادەرێکەوە ڕاگیراوە و ئەوە بۆ یەکەم جارە دەکەوێتە بەرچاوی خوێنەران. بەرلە بڵاوکردنەوەی، پڕبە دڵ سوپاسی ئەو برا خۆشەویستەم دەکەم کە نامەکەی داومێ کە بڵاوی بکەمەوە.

برای ئازیزم

ئومێدەوارم ئێوە و هەموو ئەندامانی بنەماڵە باش بن. پارەکەت گەیشتووە، بەڵام هەواڵێکم لە نامەکەت نییە. ئەمڕۆ شانزدەی گوڵانی ١٣٥١ە، ئاسمان بەرگی سپی لە هەور پۆشیوە و خۆر لەژێر ئەو بەرگە نەرمەدا ڕەنگی گۆڕاوە. سروشت بە دەست و دڵی ئاوەڵەوە، هەموو لوتف و مەرحەمەتی خۆی بە هەرێمی جوانی مازندران بەخشیوە و بە هەموو توانایەوە ڕازاندوویەتەوە. دارستانە

سەرسەوزەکان، کێڵگە نوێیەکان، زەوییە بە پیتەکانی گەنم و ڕووبارە سەرکێشەکان و خەزەری ڕەنگ زمورود (بەردێکی بەنرخی ڕەنگ پیرۆزەییە - وەرگێڕ) هەموویان دەستیان داوەتە دەست یەکتر و دیمەنی ئەم ناوچەیەیان وەک تابلۆیەک جوان و زەوقهێنەر کردووە. تا چاو هێزی بینینی هەیە، هەموو جێیەک سەوزە و بە دەرخت و گوڵ داپۆشراوە. زەوی مەخمەری سەوزی پۆشیوە و لە ترۆپکی چیاکاندا دار و درەختی مەزن دەبیندرێت کە سەر لە ئاسمان دەسوون. گەنمی دێمەکارەکان لە بناری بەرزاییەکان، بە شنەبای بەهاری کەروێشکە دەکەن.

پەڕەسلێرە تیژباڵەکان بە تونذی لە ئاسمان دەسوڕێنەوە، بە توندیی شۆڕدەبنەوە و سنگیان لە ئاوی ڕووباری (تالدر) دەخشێنن و بە باڵە نەرمەکانیان کەوانە سازدەکەن، کەوانەکان گەورە و گەورەتر دەبن و تا ماوەیەک دەمێننەوە. تالدر ڕووبارێکی شەپۆلاوییە، لە بناری چیا سەربەرزەکانی فیروز و سوار سەرچاوە دەگرێت و لە ڕێگای هەمیشەیی خۆیدا پێچان دەخوات و کێڵگەکانی هەردوو لای خۆی تێرئاو دەکات و سەرئەنجام دەچێتە ناو خەزەری ڕەنگ شینی فیروزەیی. لەو ڕووبارە ڕەوانە، خۆشتامە، بەرهەم بەدی دێت و کاتێک بەفرەکان دەتوێنەوە و هەورەکان بە فرمێسکی وەک گوڵاویی خۆیان پەل و گەڵای دارەکان و سیمای چەمەنزارەکان دەشۆنەوە، ڕووباری تالدر لەو ئاوە ساف و ڕەوانانە، بژیوی جوتیاران پاشەکەوت دەکات و لە کێڵگە و دەشتە سەرسەوزەکانی دەوێت کە پڕبار و مێهرەبان بن.

خەزەر، خەزەری جوان کە وەک ئەڵقەیەکی فیروزەیی لە پەنجەی وڵاتەکەماندایە. کاتی شەو، ئەوکاتەی کە ڕۆشنایی مانگ بەسەر چڵی درەختەکاندا دەبیندرێت و ڕوناکیی بەسەر کێڵگەکان و ئاوی دەریادا بڵاودەکاتەوە، لە ئاوێنەیەک دەچێت کە باڵندەکان و ئەستێرەکانی تیادا دەردەکەون و وێنەکان بەرەو سەما و هەڵپەرکێ ڕادەکێشێت. لەوکاتەدا دەنگی قازە کێوییەکان تێکەڵاوی دەنگی شەپۆلەکان دەبێت و سەمفۆنییەکی ئارام و دڵنەواز پێکدێنن.

لۆتکە (بەلەم)ی ڕاوکەران کە شەوانە بە قاچاخ بۆ ڕاوە ماسی دەچن، وەک (قو)ی سەرخۆش، باڵەکانیان لەسەر ئاوی خەزەر دەکەنەوە و تا قوڵایی دەریا بە فەرمانی بێلی خاوەنەکانیان بەرەو شوێنی ماسییەکان دەچن. هەندێک جار ئەو هەوڵانە کە بۆ بەدەستخستنی بژیوی ژیان بە ئەنجام دەگەن، کارەساتیان لێدەکەوێتەوە و خەم و پەژارە دەخوڵقێنن، چونکە خەزەری جوان کاتێک تورە دەبێت و شەپۆل دەدات، ژیان و ئومێد و ئارەزووەکان لەناو شەپۆلەکانیدا دەخنکێنێ و دەبێتە گۆڕستانی هەمیشەیی مرۆڤەکان.
مازندەرانی جوان بە ئاسمانی ساف و پڕ ئەستێرەی، بە دارستانە سروشتییەکانی و ڕووبارە پڕ لە ئاوەکانی، بە کێڵگە بەپیتەکانی و بۆنی خۆشی گوڵە کێوییەکانی، بە خەزەری شین و خەڵکی مێهرەبانییەوە، تا ئێستا هاندەری گەلێک نیگارکێش. شاعیر و داستان نووس بووە.

ئەو هەمووە جوانییەی کە چاو و دڵ دەلاوێنێتەوە، خەریکە من بەرەوخۆی دەبات و گڕی خامۆشی زەوق لە جەستە و گیانمدا بەرز دەکاتەوە. لەو حاڵەتەدا کە پاسەوانە چاودێرەکانم بە ئۆتومبێلی زیندان من بەروە ساری دەبەن کە چاوم بە دادیاری سەربازیی

بکەوێت، لە کەسێکی تونیی دەچم کە تینی زۆری تونییەتی لە جەستەیدا ڕاپەڕیوە. هەرچی دەبینم زەوقم زیاتر دەکات، بەڵام ڕێگا قوڵەیە و مەودای دیتنم کەم.

کاتژمێر دوانزدە و نیوە، دیدارەکە بە جوانی بەڕێوەچوو، بڕیارە دەربارەی هۆی وەپاشکەوتنی وێنەگرتن لە گورچیلەکانم پرسیار بکەن و سەبارەت بە سلامەتیی ژیانم و درەنگ ڕەوانە کردنی نامەکانم بپرسنەوە. چاوەڕوانی هاتنی ئوتومبێلی زیندان دەکەین، لەوکاتەدا دیوارەکانی بەهەشتی بەڵێندراو دەروخێن و فریشتەکان ڕادەکەنە دەرەوە! ئێستا بەهار هاتووەتە ناو شەقامەکانەوە! گوڵەکان دیمەنی شاریان ڕازاندووەتەوە و گوڵە سنبولەکان پرچیان بەبا داوە.

ئێستا لەسەر شەقامە قیلەتاوە پینەکراوەکانی ساری، ئافرەتێکی جوانی خەزپۆش بە ئاهەنگی پێکەنینەکانی، گوێی پاسەوانەکانی بەرەوخۆی بردووە! ئوتومبێل بەڕێدەکەوێت و زۆری پێناچێت کە دەگەڕێمەوە ناو کولانە چوار مەترییەکەمەوە. دیسانیش وەک هەمیشە ساتەکانی ژیانم وەک دڵۆپی باران لە دەریالوشی بێ بنی زەماندا، ون دەبن و بەهار بە دوای پانزدە ساڵ، بە مەودای دوو کاتژمێر بۆ من دێت و تەواو دەبێت. دیسانیش جێی شوکرە، لە خەرمانێک، کایەک! بەهەر حاڵ .....

ئەمڕۆ بۆ شکایەت لە کۆتایی کردنی بەرپرسان سەبارەت بە وێنە نەگرتن لە گورچیلەکانم کە ماوەی هەشت مانگە وەپشتگوێی دەخەن و دۆخی ژیانم و درەنگ ڕەوانەکردنی نامەکانم، بۆ بینینی دادیاری سەربازیی چوومە ساری و بەڵێنیان دامێ کە بە شکایەتەکەم ڕابگەن. با بزانین لە داهاتوودا چەندە بەڵێنەکانیان بەجێدەگەیەنن. ویستم ڕووداوی ئەم سەفەرەت بۆ بنووسم کە دوور لە خۆشیی نەبوو، تا هەم بیرەوەرییەک بێت و هەم باسێک لە جوانییەکانی مازندەران. من زۆر باشم. دەستی دایکم و ڕووی مناڵەکانت ماچ دەکەم و سڵاو لە خێزانت دەکەم: بە سڵاوی زۆر: برات ١٦ / ٢ / ١٣٥١

دەزگای هەواڵگریی شا "ساواک" دواتر کاک عەزیزی لە ئاملەوە گواستەوە زیندانی قەسری تاران و ساڵی ١٣٥٦ - ١٩٧٧ کە حکوومەتی شا بەرەو ئاڵۆزیی و ڕووخان دەچوو، شا ئیزنی بە ئەمنێستی ئینتەرناشناڵ (ڕێکخراوی لێبووردنی جیهانیی) دا کە نوێنەریان بێت سەردانی زیندانە سیاسییەکان بکەن، ئەوە لە کاتێکدابوو کە پێشتر ڕایدەگەیاند: لە ئێراندا زیندانیی سیاسی نییە.

بەرلەوەی کە نوێنەرانی ئەمنێستی ئینتەرناشناڵ سەردانی زیندانی قەسر بکەن و هەندێک بەرلە ئازادبوونی کاک عەزیز لە زیندان هەواڵنێرێکی بلژیکی بۆ وتووێژ کردن لەگەڵ عەزیز یوسفی سەردانی زیندانی کرد. بەرلە چوونی ئەو هەواڵنێرە بۆ زیندان، بەرپرسانی زیندان لە عەزیزیان ویست کە لە درکاندنی شکەنجە و ڕاستییەکانی ناو زیندان بۆ هەواڵنێری بلژیکی خۆبپارێزێت و شتێک بە زماندا نەهێنێت، بەڵام کاک عەزیز دەڵێت:

- (مەگەر ئێوە زیندانییەکان شکەنجە ناکەن؟ کاتێک ئێوە بە هەموو بێ بەزەیی خۆتان، شێتانە مناڵانی خەڵک و نیشتمان قەسابیی

دەکەن، حەقتانە لە ئاشکرا بوونی بترسن.) بەرپرسی زیندان پێی دەڵێت: ئاخر ئابرووی وڵات لە مەترسیی دایە. یوسفی لە وەڵامیدا دەڵێت:

- (کام وڵات؟ وڵاتی تۆ یان وڵاتی ئێمە؟ وڵاتی زیندان سازان، زاڵمان، درۆزنان، ڕێگران، یان وڵاتی زیندانییەکان، خەباتکاران، زەحمەتکێشان؟ بەڕێزان، وڵاتی ئێمە و ئێوە جیاوازییان پێکەوە هەیە. لە زەوییەوە تا ئاسمان پێکەوە جیاوازن. ئێمە بۆ نیشتمانی خۆمان لە شکەنجە و زیندان و مەرگ ناترسین، بەڵام ئێوە ئەو نیشتمانە دیلکراوەتان تەنیا بۆ دۆشینی پتر، مژینی پتر و مژتنی پتری شیرەی دەرونی ئەو دەوێت. هەر ڕۆژێک کە هەست بە مەترسییەکی بچوک بکەن، لەو نیشتمانە ڕادەکەن! نیشتمانی ڕاستینی ئێوە لە گیرفان و هەگبەکانتاندا لەگەڵ خۆتان دەبەن.)

بەرپرسانی زیندان هەرەشەیان لێکرد، بەڵام سودی نەبوو، ئەو لە بەرامبەر هەواڵنێری بلژیکی دا هەموو تاوانە سامناکەکانی زیندانەکانی شای ئاشکرا کرد.

کاک عەزیز یوسفی لە زینداندا دوو کتێبی بەو ناوانە لە زمانی ئینگلیزییەوە وەرگێڕایەوە سەر زمانی فارسی. کتێبی یەکەم: (یادداشتهای یک معلم مدرسە) لە نووسینی ف. ڤیگدورڤوا کە ساڵی ١٣٣٦ - ١٩٥٧ بە دوای ئازادبوونی لە زیندان چاپی کردووە و کتێبی دووەم: (سرزمین کف) لە نووسینی یڤڤن یفریمۆڤ کە ساڵی ١٣٤٧ - ١٨٦٨، چاپخانەی روز "ڕۆژ" بۆی چاپ کردووە.

سەرئەنجام کاک عەزیز یوسفی دوای نزیکەی ١٩ ساڵ زیندانیی لەسەر داوای ئەمنێستی ئینتەرناشناڵ بە هۆی نەخۆشیی دڵەوە لە پاییزی ساڵی ١٣٥٦ - ١٩٧٧ لە زیندان ئازادکرا و گەڕایەوە مهاباد. ناوبراو کە سەرجەم ٢٥ ساڵی ژیانی خۆی لە زیندانەکانی شادا بەسەربردبوو، دوای ئازادبوونی بە شێوەی ناڕاستەوخۆ هەوڵیدەدا بزووتنەوەیەکی ئارام و هێمنی لاوان لە کوردستاندا بەڕێبخات، بەڵام مەرگ مەودای پێنەدا و ڕۆژی ١٥ / ٣ / ١٣٥٧ (٥ / ٦ / ١٩٧٨) بە نەخۆشیی دڵ لە تاران کۆچی دوایی کرد.

ڕۆژی ٦ / ٦ / ١٩٧٨ کۆمەڵێک دۆست و هاوڕێ و نووسەر و خەباتگێڕی کورد و ئێرانیی، تەرمی کاک عەزیزیان لەناو ئاپۆرەی خەڵکدا گەڕاندەوە مهاباد. هەزاران کەس لە مهابادەوە بەرەوپیری تەرمەکەی چوونە میاندواو و "مەلیک کەندی" و پێشوازییان لە تەرمەکەی کرد و دوای گەیشتنەوەی، ڕۆژی ٧ / ٦ / ١٩٧٨ لە گۆڕستانی مهاباد بە خاکیان سپارد. بەخاکسپاردنی تەرمی کاک عەزیز بە بەشداریی ژمارەیەکی زۆری خەڵکی مهاباد و بەشداریی ئایەتوڵا مکارمی شیرازی کە لەو سەردەمەدا حکومەتی شا دووریخستبووەوە بۆ مهاباد، بە شێوەیەکی ئارام بەڕێوەچوو. مامۆستا شێخ عیزەدینی حوسێنی تەلقینی دادا و پۆلیس و ساواک ڕێگر نەبوون لە بەڕێوەبردنی ڕێوڕەسمەکەدا، بەڵام ڕۆژی ١٠ / ٦ / ١٩٧٨ دوای سێ ڕۆژ ماتەمینیی لە خانەقای سەید نیزام کە لە حەوشەی مزگەوتی هەباس ئاغای بوو، خەڵک بە خۆپێشاندانێکی ئارام کە چەند تاجە گوڵ و وێنەی کاک عەزیزیان لەسەر شان بوو، بە شەقامی شاپووردا بەرەو "گومبەزان" واتە گۆڕستانی مهاباد کەوتینەڕێ. لە دەوری گڵکۆی کاک عەزیز کۆبوینەوە. کاک جەلیل گادانی وتارێکی لەسەر ژیان و بەسەرهاتەکانی کاک عەزیز پێشکەش کرد.

لەو ڕۆژەدا یەکەم خۆپێشاندانی جەماوەریی بە دروشمی "مەرگ بەر شا" ، "بژی کورد- بژی کوردستان"، "یان کوردستان یان کورد نەمان" و "بمرێ شا" لە گۆرستانی مهاباد سەریهەڵدا و دواتر شاری ورمێ و سنە و شارەکانیتری کوردستان و ئازەربایجانی گرتەوە. ڕۆژانی هەینی ژمارەیەک تورک بە ناوی یەکیەتی کورد و تورکانەوە لە ورمێ و میاندواو و نەغەدەوە دەهاتنە مهاباد و دوای تەواوبوونی نوێژی هەینی ، بەشداریی خۆپێشاندانەکانی خەڵکی مهابادیان دەکرد.

www.hamedgohary.kurdblogger.com

سەرچاوە: ماڵپەڕی گیارەنگ / ڕێکەوتی: ١٢ی ئۆکتۆبری ٢٠٠٩

لە ١٧ی جوزەردانی ساڵی ١٣٥٧ی هەتاوی، شاری مەهاباد بۆ جارێکی‌تر بوو بە بنکەی سەرهەڵدان.

لەم ڕۆژە دا گورستانی شاری مەهاباد یەکێک لە خۆڕاگرترین لاوەکانی ئەم نەتەوەی لە ئامێزی خۆی گرت کە سەرەتایەک بوو سەرهەڵدانی خەڵک لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و هەروەها پەیوەست بوون بە سەرهەڵدانەکانی گشتی ئێران و لە ئاکامدا ڕووخانی ڕژیمی پاشایەتی.

لەم ڕۆژە دا تەرمی نەمر "عەزیز یوسفی" بۆ زێدی خۆی گەراوە.

کاک عەزیز، یەکێک لە لاوانی خەباتکار و خۆڕاگرای کورد بوو کە زیاتر لە ٢٠ سال لە تەمەنی خۆی لە بەندیخانەکانی ڕژیمی پاشایەتی تێپەر کرد.

کاک عەزیزی نەمر، پاش ڕزگار بوونی لە بەندیخانە، سەر لەبەیانی ڕۆژی ١٥ی جوزەردانی سالی ١٣٥٧، لە شاری تاران، دڵی پڕ لە هەست و خۆشەویستی کوردستانی، ڕاوەستا و چاوی بۆ هەتاهەتایە لە جیهان بەست.

کاک عەزیز لە زیندان تووشی نەخوشی دڵ و سیپەلک ببو و دەستهەڵاتدارانی سەردەم، تەنانەت چارەسەری نەخۆشییەکانیشیان نەکرد و کاتێک کە لە زیندان هاتەدەر تەنیا ئیسک و پێستێک بوو، بەڵام خاوەن دڵێکی گەورەتر.

عەزیز یوسفی ئەندامی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بوو و بە هۆی چالاکییە سیاسییەکانی لە مەر وەدیی هاتنی مافی نەتەوایەتی گەلی کورد، کەوتە زیندان. کاک عەزیز لە زۆربەی زیندانەکانی ئێران، تامی زەجر و ئەشکەنجەی بینی بوو و هیچ کات ئێرادەی نەهاتە لەرزین.

تەرمی پیرۆزی نەمر عەزیز یوسفی، رۆژێک دوای کۆچکردنی گەڕایەوە شاری مەهاباد و هەزاران کەس لە شارەکانی دەوروبەر، لە رێی و ڕەسمی بە خاکسپاردنی ئەو دا بە بەشداری خۆیان پەیمانیان دا کە رێگای درێژە دەدەن.

گلکۆی عەزیز یوسفی بە درێژای چەندین رۆژ لە لایەن خەڵکەوە گوڵباران دەکرا و شاری مەهاباد لە خەمی لەدەست دانی هەموو ڕەشپۆش و تازیەداری ئەوە عەزیزە، عەزیزە بوون و فرمیسکیان بۆ هەڵڕشت.

ئێمە هەزاران مرۆڤ بووین!...
هەزاران لە ئێمە شەهید بوون یا بەند کران!...
هەزاران لە ئیمە لە جەرگەی خەباتدا، پشتیان لە ئێمە کرد!...
هەزاران لە ئێمە لە رێگادا مانەوە!...
بەڵام ئێستا ئێمە هەزارانین!...

****

ما هزاران نفر بوديم!..
هزاران نفر از ما شهيد شدند يا در زندان ها پوسيدند!..
هزاران نفر از ما به ميدان مبارزه پشت كردند!..
هزاران نفر در نيمه راه ماندند!..
اما ما هنوز هزاران نفريم. . .

ئەم وێبلاگە بە ڕووح و وڕەی نەلەرزی نەمر کاک عەزیز پێشکەشە.

وێبلاگی کرد پیک

بۆ کاک عەزیز یوسفی

نووسینی مەرزە جەوانمەرد

سڵاو لە تۆ ئەی خوداوەندی ئازادی
ئەی ئەسیری هەمیشە ئازاد
ئەی ڕێپێشاندەری نووستوو و وەخەبەران
ئەی کە دوای مردنیش هەر زیندووی
گۆڕەکەت عیبادەتگامانە
ناوەکەت لەسەر مناڵەکانمانە
نیسێکەت لەسەر سەرمان
وەسیەتەکەت لە بیرمان
بە خۆڵی سەرگۆری تۆ
بە فرمێسکی چاومان
قوردەگرینەوە بۆ سەری ناپیاوان
چاردە مانگ و پازدە ڕۆژ لە نێومان بووی
چواردسەد و پازدەهەزارساڵی دیکەش
چرات ناکووژێتەوە
قەسەم،
بە دڵی ناکامت
بەو دەمەی تێرت هاوار پێنەکرد

بەو دەستەی تێرت قەڵەم پێنەگرت
بەو ڕێگایەی سەرت لەسەردانا
سوێند بە زگی برسیت
بە لێوی ئیشکت
دڵی پڕزووخاوت
بە بەدبەختیت
بە بێ جورمیت
بە مەرگی نابەهەنگامت
هەر بە ڕێگای تۆ دا دەڕوێین
قەت دەست لێک بەرنادەێین
سوێند بەو فرمێسکانەی بۆت ڕژان
بەو ئاخانەی بۆت هەڵکێشران
لەبیرت ناکەین
لەبیرت ناکەین
دەزانین لەوێشدا خەو ناتباتەوە
چوون قورسی موسەکین و خەوهێنەر نییە
بەڵام قەولت پێدەدێین مزگێنییەکەت بۆ بێنین
دەبنوو، ئاسودە بنوو
چون زۆرت وەخەبەرهێنان
بنوو، تۆ ئەو دڵەی پڕ لە زوخاومان بنوو
ناهێلین، ناهڵین ناوت بفەوتێ
ناهێڵین، ناهێڵین ڕێگات ونبێ

ئەم پارچە شێعرە هەر بەو جۆرەی کە کاتی خۆی نووسراوە، بڵاو دەکرێتەوە. ١٥جۆزەردانی ١٩٧٧

سەرچاوە : تریبونی فێمینیستانی کورد

بۆ مەرگی خەباتکاری ناکام، عەزیزی یوسفی

مەلا غەفوور دەباغی

عەزیز گیان !

خۆشەویستیی تۆ

لە ناو قووڵایی دڵمانە،

بە مەرگی وا لە ناکاوت،

هەموو کەس چاو بە گریانە.

ئەوەندەی بیر دەکەم دەڕوانمە ئاکار و بڕوات

بە موو تێی دا نییە ناشیرینی و چەوتی

هەمووی جوانە.

بە سەر بەرزی ژیاوی بۆ گەلت بۆیە

لە بیر ناچی،

مەرامی بەرز و بڕوات تێکەڵاوی خوێنی لەشمانە

بە تاڵ و سوێری تێپەڕ بووژیانی پڕ لە ناسۆرت،

بەڵام هەرچی بوو مەردانە،

سەرت ناوە لە گۆڕخانە

سەرت هەڵ بێنە کاکە! تاوێ دەوروبەر تەماشا کە

بزانە چۆن لە دەورەت شین دەگێرن هەرچی ئینسانە .

ڕەحمەتی مەلا غەفوور دەباغی (حافیزی ساباڵاغی)

(جۆزەردانی ١٣٧٥ لە سەر گڵکۆی شەهید لە کاتی بەخاکسپێرانی دا خوێندوویەتەوە)

کۆکردنەوە و ئامادە کردنی: ڕەحمان نەقشی

جۆزەردانی ٢٧١٦ی کوردی - جوونی ٢٠١٦ی زایینی